

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

fi.fma.v@regeringskansliet.se

2024-05-06

Svar på remiss avseende betänkandet Finansiella instrument i distribuerade liggare och vissa frågor om värdepappersavveckling Fi2024/00123

Fondbolagens förening har beretts möjlighet att yttra sig över rubricerade förslag.

Anpassningar till DLT-förordningen

Utredningen föreslår en ny lag¹ som ska komplettera DLT-förordningen². De anpassningar i svensk rätt som föranleds av DLT-förordningen tas i huvudsak in i den nya lagen, som föreslås innehålla bestämmelser som i stor utsträckning motsvarar vad som gäller för kontoförda finansiella instrument enligt lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument (kontoföringslagen). Bestämmelserna är dock anpassade till den nya teknik som omfattas av DLT-förordningen.

De finansiella instrument som kan registreras i en distribuerad liggare och tas upp till handel på en så kallade DLT-marknadsinfrastruktur är enligt DLT-förordningen aktier, skuldförbindelser (obligationer m.m.) och vissa fondandelar. Med detta avses andelar i sådana fonder som omfattas av det s.k. UCITS-direktivet, dvs. vad som enligt svensk rätt utgör värdepappersfonder och utländska motsvarigheter till sådana fonder, med undantag av s.k. strukturerade UCITS-fonder. Andelar i svenska specialfonder samt andra alternativa investeringsfonder är exkluderade från tillämpningsområdet.

DLT-förordningen är en tidsbegränsad pilotordning som kan komma att förlängas, utvidgas, ändras, göras permanent eller avslutas. Reglerna i förordningen förutsätter att det görs vissa anpassningar i svensk rätt, och föreningen instämmer i utredningens bedömning att i det här läget inte genomföra alltför långtgående lagändringar givet förordningens tidsbegränsade natur. I övrigt avstår föreningen från att kommentera detaljerna i utredningens förslag avseende anpassningar till DLT-förordningen.

¹ Lagen (2024:000) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om distribuerade liggare.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/858 av den 30 maj 2022 om en pilotordning för marknadsinfrastrukturer som baseras på teknik för distribuerade liggare och om ändring av förordningarna (EU) nr 600/2014 och (EU) nr 909/2014 samt direktiv 2014/65/EU.

Avslutande av avstämningskonton utan samtycke från kontohavaren

Utredningen föreslår vidare att det i kontoföringslagen tas in bestämmelser som ger kontoförande institut rätt att under vissa förutsättningar låta försälja finansiella instrument så att ett avstämningskonto avslutas, om innehavaren av ett avstämningskonto är okänd och institutet har fullgjort föreskrivna underrättelse-skyldigheter. Enligt förslaget ska det kontoförande institutet förvalta det belopp som inflyter vid försäljningen för kontohavarens räkning. Den som visar att han eller hon vid tidpunkten för försäljningen hade rätt till de finansiella instrumenten ska ha rätt att få ut beloppet, med avdrag för kostnaderna för underrättelse och försäljning. Anspråket på sådan utbetalning ska preskriberas enligt allmänna bestämmelser. Om preskription har inträtt, ska det belopp som kontohavaren har haft rätt till enligt förslaget betalas ut till Allmänna arvsfonden.

Fondandelar och andelsägarregister

Reglering i lag av registrering av andelar i värdepappersfonder finns i 4 kap. 11, 12 och 14 §§ lagen (2004:46) om värdepappersfonder (LVF). Enligt 4 kap. 11 § LVF ska ett fondbolag föra eller låta föra ett register över samtliga innehavare av andelar i fonden. Är kontoföringslagen tillämplig på andelarna i fonden förs registret av en svensk värdepapperscentral. Den stora merparten av fondbolag i Sverige för själva andelsägarregistret. Förvaltarregistrering är tillåten för fondandelar enligt 4 kap. 12 § LVF. Fondbolag har generellt sett ingen information om vilka de underliggande andelsägarna är när innehavet är förvaltarregistrerat.

Vidare har fondbolag rätt att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister inte bara när det gäller andelar i fonder som fondbolaget förvaltar, utan också beträffande fondandelar som fondbolaget kan ta emot för förvaring enligt 7 kap. 1 § LVF (se prop. 2015/16:10 s. 294). Det finns motsvarande bestämmelser för förvaltare av alternativa investeringsfonder (AIF-förvaltare) i 3 kap. 2 § lag (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder (LAIF). Fondbolag och AIF-förvaltare har alltså rätt att vara förvaltare och kontoförande institut för annans räkning enligt 3 kap. 2 § kontoföringslagen.

Utredningens förslag som ger kontoförande institut rätt att under vissa förutsättningar låta försälja finansiella instrument så att ett avstämningskonto avslutas, omfattar inte fondbolag som för andelsägarregister eller den som är registrerad som förvaltare enligt LVF eller den som administrerar andelar enligt LAIF, trots att problemen med att leva upp till kraven i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) på grund av förekomsten av okända andelsägare är desamma. Den torde dock omfatta fondbolag och AIF-förvaltare när de agerar enligt 3 kap. 2 § kontoföringslagen.

Föreningen noterar att möjligheten att avsluta avstämningskonto enligt utredningens föreslagna bestämmelser i 4 kap. kontoföringslagen innebär att alla finansiella instrument som finns kontoförda avyttras (*”sälja de finansiella instrument som kontot omfattar”*), det omfattar således avslutande av konto innehållande fondandelar. Enligt föreningen vore det otillfredsställande om lagstiftningen konstrueras på så sätt att möjligheten att avsluta en affärsförbindelse med en okänd kund och låta försälja fondandelar avgörs av hur fondandelen är kontoförd och vem som för andelsägar-

registret. Reglerna borde rimligen vara desamma oavsett om andelen är kontoförd enligt kontoföringslagen, registrerad i ett andelsägarregister enligt LVF eller administreras enligt LAIF, samt oberoende av om andelen är förvaltarregistrerad eller inte.

Lagstiftningen borde möjliggöra försäljning av fondandelar när andelsägaren är okänd även i de fall då fondbolaget för andelsägarregistret enligt 4 kap. 11 § LVF. Den borde även omfatta den som är registrerad som förvaltare enligt 4 kap. 12 LVF. Möjligheten borde också ges för andelar som administreras enligt LAIF. På detta sätt skapas lika villkor på marknaden. Föreningen föreslår därför att den som för andelsägarregister enligt 4 kap. 11 § LVF eller den som är registrerad för förvaltning enligt 4 kap. 12 § LVF även ska omfattas av regeln i de fall kontoföringslagen inte är tillämplig. En liknande bestämmelse som den som föreslagits i utredningen bör därför tas in i LVF. Motsvarande möjlighet borde även ges AIF-förvaltare och den som för andelsägarregister för en specialfond. Reglerna för andelar i en specialfond och inlösen av sådana andelar finns i 12 kap. 5 § LAIF som hänvisar till 4. kap. 10 – 14 §§ LVF.

Andra grunder för att avsluta en affärsförbindelse

Föreningen noterar vidare att en förutsättning för att ett avstämningskonto ska kunna avslutas är att det krävs för att det kontoförande institutet ska kunna fullgöra sina förpliktelser enligt penningtvättslagen eller någon annan författning i regelverket mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Här vill föreningen framföra att det kan finnas andra anledningar till att fondbolaget ser behov av att avsluta en affärsförbindelse med en okänd andelsägare än de krav som ställs på fondbolagen enligt penningtvättsregelverket. Ett problem som kan nämnas är förekomsten av fysiska andelsbevis. Trots att rätten att registrera sig i fondbolagens andelsägarregister för andelsägare med fysiska andelsbevis upphörde för nästan 30 år sedan har fondbolagen än idag okända latenta andelsägare. Ovissheten om vilka de oregistrerade ägarna är resulterar i problem då fondbolagen inte kan nå samtliga andelsägare med information.

Föreningen menar därför att lagtexten i stället bör utformas så att kravet är att den som för andelsägarregistret eller den som är registrerad för förvaltning ska kunna fullgöra sina förpliktelser enligt lag, och då inte begränsar denna skyldighet till penningtvättslagen. Den som för andelsägarregistret eller den som är registrerad för förvaltning skulle då kunna tillämpa bestämmelsen med hänvisning till exempelvis FATCA-lagen³, övrig relevant skattelagstiftning, eller annan lagstiftning som ålägger den som för andelsägarregistret eller den som är registrerad för förvaltning förpliktelser som förutsätter att det finns fullgod kundkänedom.

Andra förslag i utredningen

Vad gäller utredningens förslag om fullgörande av viss underrättelseskylldighet, förvaltning av det belopp som inflyter efter försäljning av de finansiella instrumenten,

³ Lag (2015:62) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet.

Fondbolagens förening

SWEDISH INVESTMENT FUND ASSOCIATION

preskription och Allmänna arvsfonden⁴ har föreningen inget att invända mer än att samma regler borde gälla för den som för andelsägarregister enligt 4 kap. 11 § LVF eller den som är registrerad för förvaltning enligt 4 kap. 12 § LVF. Motsvarande bör även gälla för AIF-förvaltare.

FONDBOLAGENS FÖRENING

Madeleine Dubois Orvelius
Senior jurist

⁴ Föreningen noterar dock att Riksrevisionen i granskningsrapport RiR 2024:2 funnit brister i Allmänna arvsfonden och att de rekommenderar att ett nytt system för hur arv efter avlidna personer utan arvingar eller testamente tas fram som ska ersätta Allmänna arvsfonden.